

DODL IR OBERHOLLENZER

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. birželio 7 d. *

Byloje C-543/03

dėl *Oberlandesgericht Innsbruck* (Austrija) 2003 m. gruodžio 16 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2003 m. gruodžio 29 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Christine Dodl,

Petra Oberhollenzer

prieš

Tiroler Gebietskrankenkasse

* Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kuri sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans ir A. Rosas, teisėjai C. Gulmann, J.-P. Puissochet, K. Schiemann (pranešėjas) J. Makarczyk, P. Kūris, E. Juhász, U. Lõhmus, E. Levits ir A. Ó Caoimh,

generalinis advokatas L. A. Geelhoed,
posėdžio sekretorė K. Sztranc, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gruodžio 14 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į pastabas, pateiktas:

— C. Dodl ir P. Oberhollenzer, atstovaujамų *Rechtsanwalt* J. Hobmeier,

— *Tiroler Gebietskrankenkasse*, atstovaujamos A. Bramböck,

- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos W.-D. Plessing ir A. Tiemann,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos H. Dossi, E. Riedl ir G. Hesse, padedamų *Rechtsanwältin* S. Holzmann,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos A. Guimaraes-Purokoski,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos D. Martin, H. Kreppel ir B. Martenczuk,

susipažinęs su 2005 m. vasario 24 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Bendrijos reglamentų dėl socialinės apsaugos sistemų derinimo išaiškinimu. Jis būtent remiasi 1971 m.

birželio 14 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir savarankiškai dirbantiems asmenims bei jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (OL L 149, 1971, p. 2), iš dalies pakeistu ir atnaujintu 2001 m. birželio 5 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1386/2001 (OL L 187, 2001 p. 1, toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), bei 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 574/72, nustatančiu Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką (OL L 74, 1972, p. 1), iš dalies pakeistu ir atnaujintu 2002 m. vasario 27 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 410/2002 (OL L 62, 2002, p. 17, toliau – Reglamentas Nr. 574/72).

- 2 Šis prašymas pateiktas byloje C. Dodl ir P. Oberhollenzer prieš *Tiroler Gebietskrankenkasse* dėl atsisakymo joms suteikti vaiko priežiūros pašalpas.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

Reglamentas Nr. 1408/71

- 3 Reglamento Nr. 1408/71 2 straipsnio 1 dalis nurodo:

„Šis reglamentas taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims arba savarankiškai dirbantiems asmenims <...>, kuriems yra ar buvo taikomi vienos ar

daugiau valstybių narių teisės aktai ir kurie yra vienos iš valstybių narių piliečiai <...>, taip pat jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims.“

4 Šio reglamento 4 straipsnio 1 dalis numato:

„Šis reglamentas taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šias socialinės apsaugos sritis:

<...>

h) šeimos išmokos.“

5 Pagal to paties reglamento 13 straipsnį:

„1. <...> asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tokie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. <...>

- a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje <...>;

<...>“

- 6 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų arba savarankiškai dirbančių asmenų, kurių šeimos nariai, gyvena kitoje nei kompetentingoje valstybėje narėje:

„Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo, kuriam taikomi valstybės narės teisės aktai, už savo šeimos narius, gyvenančius kitoje valstybėje narėje, turi teisę gauti šeimos išmokas, numatytas pirmosios valstybės narės teisės aktais, tarytum jie gyventų toje valstybėje <...>“

- 7 To paties reglamento 76 straipsnio 1 dalis, kuri nustato pirmenybės taisykles, kai teisė gauti šeimos išmokas pagal kompetentingos valstybės ir pagal valstybės, kurios teritorijoje gyvena šeimos nariai, teisės aktus sutampa, numato:

„Jeigu dėl profesinės veiklos šeimos išmokos už tą patį laikotarpį tam pačiam šeimos nariui mokamos pagal valstybės narės, kurios teritorijoje gyvena šeimos nariai, teisės

aktus, teisė į šeimos išmokas, mokamas pagal kitos valstybės narės teisės aktus prireikus pagal 73 ir 74 straipsnius sustabdoma iki šių išmokų sumos, numatytos pirmos valstybės narės teisės aktuose.“

Reglamentas Nr. 574/72

- 8 Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalis, kuri nustato pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbantiems asmenims taikomą tvarką, kai teisė gauti šeimos išmokas ar pašalpas sutampa, nurodo:

„a) Teisė gauti šeimos išmokas ar pašalpas, mokamas pagal valstybės narės teisės aktus, kuriais numatyta, kad teisei gauti išmokas ar pašalpas netaikomos draudimo, darbo ar savarankiškos veiklos sąlygos, yra sustabdoma iki išmokų, už tą patį laikotarpį ir tam pačiam šeimos nariui mokamų tik pagal kitos valstybės narės nacionalinės teisės aktus arba pagal reglamento 73, 74, 77 ar 78 straipsnius, sumos.

b) Tačiau, jei profesinė veikla vykdoma pirmosios valstybės narės teritorijoje:

- i) tuo atveju, kai mokamos išmokos tik pagal kitos valstybės narės nacionalinės teisės aktus arba pagal reglamento 73 ar 74 straipsnius, asmeniui, turinčiam

teisę gauti šeimos išmokas, ar asmeniui, kuriam jos mokamos, teisę gauti šeimos išmokas, mokamas tik pagal šios kitos valstybės narės nacionalinės teisės aktus arba pagal šiuos straipsnius, yra sustabdoma iki šeimos išmokų, numatytų valstybės narės, kurios teritorijoje gyvena šeimos narys, teisės aktuose, sumos. Mokanti išmokas valstybė narė, kurios teritorijoje gyvena šeimos narys, turi padengti išlaidas;

<...>“

Nacionalinės teisės aktai

Austrijos teisės aktai

- 9 Pagal 1967 m. spalio 24 d. Įstatymo dėl šeimos išlaidų kompensavimo (*Familienlastenausgleichsgesetz*) (BGBl. I, 376/1967) iš dalies pakeistos redakcijos, taikomos pagrindinėje byloje, 2 straipsnio 1 dalį:

„Teisę gauti šeimos pašalpas turi asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra federacijos teritorijoje <...>“

- 10 2001 m. rugpjūčio 8 d. Įstatymo dėl vaiko priežiūros pašalpos (*Kinderbetreuungsgeldgesetz*) (BGBl. I, 103/2001), įsigaliojusio 2002 m. sausio 1 d., 2 straipsnis nurodo:

„1. Vienas iš tėvų <...> turi teisę gauti vaiko priežiūros pašalpą už savo vaiką <...>, jeigu

- 1) pagal įstatymą dėl šeimos išlaidų kompensavimo suteikiama teisė gauti šeimos pašalpas už šį vaiką arba nesuteikiama tik todėl, kad jis turi teisę gauti tokią pačią pašalpą užsienyje,

- 2) vaikas gyvena kartu su šiuo vienu iš tėvų ir

- 3) bendros šio vieno iš tėvų gautos pajamos (8 straipsnis) per kalendorinius metus neviršija 14 600,00 eurų.

<...>

4. Abu tėvai tuo pačiu metu negali gauti vaiko priežiūros pašalpos už tą patį vaiką.
<...>“

Vokietijos teisės aktai

- 11 Pagal 2001 m. gruodžio 7 d. Įstatymo dėl vaiko auginimo pašalpos ir atostogų (*Bundeserziehungsgeldgesetz*) (BGBl. 2001 I, n° 65) 1 straipsnį:

„1. Vaiko auginimo pašalpą gali gauti kiekvienas:

1) kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Vokietijoje;

2) kartu gyvena su vaiku, kurį išlaiko;

3) pats užtikrina šio vaiko priežiūrą ir auklėjimą ir

4) neužsiima profesine veikla arba užsiima ne visą darbo dieną.

<...>“

Pagrindinė byla ir prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikti klausimai

- 12 Abi ieškovės pagrindinėje byloje, C. Dodl ir P. Oberhollenzer, yra Austrijos pilietės, dirbančios Austrijoje, tačiau gyvenančios Vokietijoje. Jos gyvena atitinkamai su savo vyru ir partneriu, kurie abu yra Vokietijos piliečiai, visą darbo dieną dirbantys Vokietijoje.
- 13 2002 m. balandžio 21 d. gimus sūnui, C. Dodl sustabdė darbo santykius nuo 2002 m. birželio 21 d. iki 2002 m. spalio 7 dienos.
- 14 2002 m. rugsėjo 10 d. P. Oberhollenzer, pagimdžiusi sūnų, sustabdė savo darbo santykius nuo 2002 m. lapkričio 8 d. iki 2004 m. rugsėjo 9 dienos.
- 15 Vaikų tėvai C. Dodl sutuoktinis ir P. Oberhollenzer partneris gavo šeimos pašalpas Vokietijoje, kurios yra tokios pat kaip Austrijos šeimos pašalpos, tačiau jie negavo

federacinės Vokietijos vaiko auginimo pašalpos, nes užsiėmė savo profesine veikla visą darbo dieną.

- 16 Vokietijoje pateikti ieškovių pagrindinėje byloje prašymai dėl federacinės vaiko auginimo pašalpos mokėjimo buvo atmesti, P. Dodl atveju – 2003 m. gegužės 13 d. Miuncheno I paramos šeimai biuro (*Amt für Versorgung und Familienförderung München*) sprendimu, o P. Oberhollenzer atveju – 2002 m. lapkričio 14 d. ir 2003 m. balandžio 22 d. Augsburgio paramos šeimai biuro (*Amt für Versorgung und Familienförderung Augsburg*) sprendimais. Vokietijos valdžios institucijų prašymų atmetimo pagrindas buvo tas, kad prašomos pašalpos mokėjimo klausimu kompetentinga yra Austrijos Respublika. Be to, C. Dodl atveju remiamasi tuo, kad buvo viršyta pagal Vokietijos teisę nustatyta pajamų riba.
- 17 Minėtos ieškovės bandė gauti vaiko priežiūros pašalpą ir Austrijoje.
- 18 Jų prašymai buvo atmesti atitinkamai 2003 m. balandžio 28 d. ir birželio 5 d. *Tiroler Gebietskrankenkasse* sprendimais, priimtais taikant Reglamento Nr. 1408/71 73, 75 ir 76 straipsnius kartu su Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punktu.
- 19 Ieškovės pagrindinėje byloje užginčijo šiuos sprendimus Insbruko žemės teismui (*Landesgericht Innsbruck*), prašydamos nurodyti *Tiroler Gebietskrankenkasse* joms išmokėti įstatymu numatyto dydžio vaiko priežiūros pašalpas, atitinkamai C. Dodl

atveju – nuo 2002 m. liepos 1 d. ir P. Oberhollenzer atveju – nuo 2002 m. rugsėjo 30 dienos. Ieškovės, grįsdamos savo prašymus, tvirtino, kad turėtų būti taikomas darbo vietos šalies principas, tačiau tam prieštaravo *Tiroler Gebietskrankenkasse*, nurodydamas, kad tuo atveju, kai yra dvi skirtingos darbo vietos valstybės narės, gyvenamosios vietos valstybė turi pirmenybę mokėti šeimos pašalpą. Tik išmokėjus Vokietijos vaiko auginimo pašalpą, Austrijos Respublika galėtų skirti išmoką, kuria būtų siekiama kompensuoti skirtumą vaiko priežiūros pašalpos atžvilgiu.

- 20 Atitinkamai 2003 m. liepos 17 d. ir 2003 m. rugsėjo 17 d. Sprendimais Insbruko žemės teismas (*Landesgericht Innsbruck*) atmetė C. Dodl ir P. Oberhollenzer pateiktus prašymus. Šis teismas mano, kad tuo atveju, kai tėvai dirba skirtingose valstybėse narėse, šeimos išmokas turėtų mokėti valstybė, kurioje vaikas nuolat gyvena, šiuo atveju – Vokietijos Federacinė Respublika. Austrijos Respublika turėtų mokėti tik skirtumą, jei Vokietijos išmoka būtų mažesnė nei Austrijos.

- 21 Ieškovės pagrindinėje byloje pateikė apeliacinį skundą Insbruko Aukščiausiajam žemės teismui (*Oberlandesgericht Innsbruck*). Grįsdamos savo skundą, jos tvirtina, kad tuo atveju, kai vaiko priežiūros išmoka siekiama užtikrinti vieno iš tėvų, kuris sustabdė savo profesinę veiklą dėl savo vaiko auginimo ir kuris dėl to negauna pajamų, pajamas, turėtų būti taikomas darbo vietos valstybės principas. C. Dodl ir P. Oberhollenzer primena, kad faktinių pagrindinės bylos aplinkybių metu jos vis dar buvo saistomos darbo santykių, kurie buvo paprasčiausiai sustabdyti jų motinystės atostogų metu.

22 *Tiroler Gebietskrankenkasse* nesutiko su šiuo argumentu ir nusprendė atmesti prašymus.

23 *Oberlandesgericht Innsbruck* sujungė dvi bylas, siekdamas bendrai jas išnagrinėti ir priimti sprendimą, ir nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą bei pateikti Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

„1. Ar Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 <...> 73 straipsnis kartu su šio iš dalies pakeisto reglamento 13 straipsniu aiškintinas kaip taikomas ir pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, kurių darbo santykiai tęsiasi, nors ir nesusiję su pareiga atlikti darbą ar mokėti darbo užmokestį (yra sustabdyti) arba kokiais nors socialinės apsaugos įsipareigojimais pagal nacionalinę teisę?

2. Jei atsakymas į pirmą klausimą būtų teigiamas:

Ar tokiu atveju darbo vietos valstybė yra atsakinga už išmokos mokėjimą, nors pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ir tie jo (-s) šeimos nariai, kuriems galėtų

būti mokama šeimos išmoka, šiuo atveju Austrijos vaiko priežiūros pašalpa (*Kinderbetreuungsgeld*), negyveno darbo vietos valstybėje tuo metu, kai darbo santykiai buvo sustabdyti?”

Ieškinio pagrindas

Dėl pirmojo klausimo

- 24 Pirmuoju klausimu prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas iš esmės klausia, ar ieškovės pagrindinėje byloje dėl darbo santykių sustabdymo, kurio metu pagal Austrijos teisės aktus jos neturėjo mokėti socialinio draudimo įmokų, prarado „pagal darbo sutartį dirbančių asmenų“ statusą Reglamento Nr. 1408/71 prasme. Konkrečiau kalbant, šiam teismui rūpi išsiaiškinti tokio sustabdymo poveikį Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punkto bei to paties reglamento 73 straipsnio taikymui.
- 25 Atrodytų, kad prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas pateiktame pirmajame klausime labiausiai susirūpinęs dėl rizikos ieškovėms pagrindinėje byloje netekti bet kokios socialinės apsaugos, susijusios su šeimos išmoka, jeigu dėl sustabdymo jų darbo santykiai nebus laikomi darbu.

- 26 Visos rašytines pastabas pateikusios šalys pritaria tam, kad dėl laikino darbo santykių sustabdymo ieškovės patenka į sąvokos „pagal darbo sutartį dirbantis asmuo“ taikymo sritį Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkto prasme.
- 27 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad Bendrijos teisėje nėra vienos sąvokos „darbuotojas“, ji skiriasi atsižvelgiant į sritį, kurioje ji taikoma (1998 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Martínez Sala* C-85/96, Rink. p. I-2691, 31 punktas). Taigi reikia atsižvelgti į sąvokos „darbuotojas“ taikymo sritį, numatytą Reglamente Nr. 1408/71.
- 28 Reglamento Nr. 1408/71 2 straipsnio 1 dalyje išdėstyta, kad jis taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims arba savarankiškai dirbantiems asmenims, kuriems yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, taip pat jų šeimos nariais.
- 29 Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkte apibrėžtos sąvokos „pagal darbo sutartį dirbantis asmuo“ ir „savarankiškai dirbantis asmuo“. Jos reiškia bet kurią asmenį, apdraustą pagal šioje nuostatoje numatytas sąlygas nuo rizikos, kurią apima viena iš socialinės apsaugos sistemų, nurodytų šio 1 straipsnio a punkte (1990 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Kits van Heijningen*, C-2/89, Rink. p. I-1755, 9 punktas bei 1998 m. birželio 11 d. Sprendimo *Kuusijärvi*, C-275/96, Rink. p. I-3419, 20 punktas).

- 30 Iš to matyti, kad asmuo yra „darbuotojas“ Reglamento Nr. 1408/71 prasme, jei jis yra apdraustas privalomuoju arba neprivalomuoju draudimu bent nuo vienos rizikos, kurią apima bendroji ar specialioji socialinės apsaugos sistema, numatyta Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkte, neatsižvelgiant į darbo santykių egzistavimą (anksčiau nurodytų Sprendimo *Martínez Sala* 36 punktas ir Sprendimo *Kuusijärvi* 21 punktas).
- 31 Be to, kaip generalinis advokatas nurodo savo išvados 12 punkte, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, ne darbo santykių egzistavimas, o draudimas nuo rizikos pagal socialinės apsaugos sistemą, nurodytą Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a dalyje, lemia, ar asmuo vis dar patenka į Reglamento Nr. 1408/71 *ratione personae*. Iš to matyti, kad vien pagrindinių darbo santykių įsipareigojimų sustabdymas apibrėžtam laikotarpiui negali atimti iš asmenų to paties reglamento 73 straipsniu numatyto pagal darbo sutartį dirbančio asmens statuso.
- 32 Iš sprendimo dėl prejudicinio sprendimo priėmimo matyti, kad pagal Austrijos teisės aktus ieškovės pagrindinėje byloje jų motinystės atostogų metu nėra visiškai apdraustos privalomuoju draudimu (kuris apima ligos draudimą, draudimą nuo nelaimingų atsitikimų ir pensijos draudimą), kuriuo apdraudžiami pagal darbo sutartį visą darbo dieną dirbantys darbuotojai. Remiantis nacionalinio teismo pateikta informacija, pasibaigus draudimo įsipareigojimams, pagal tam tikras sąlygas ieškovės turi teisę gauti tik ligos draudimo išmokas. Nacionalinis teismas mano, kad tam tikromis aplinkybėmis ieškovės pagrindinėje byloje galėtų pasinaudoti ligos draudimo išmokomis.

- 33 Bet kuriuo atveju nacionalinis teismas turi atlikti būtinus tyrimus, siekiant nustatyti, ar laikotarpiais, kuriems prašomos nagrinėjamos išmokos, ieškovėms pagrindinėje byloje buvo taikoma Austrijos socialinės apsaugos sistema ir ar jos buvo „pagal darbo sutartį dirbančios darbuotojos“ Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkto prasme.
- 34 Todėl atsakymas į pirmąjį klausimą yra toks, kad asmuo yra „darbuotojas“ Reglamento Nr. 1408/71 prasme, jei yra apdraustas privalomuoju arba neprivalomuoju draudimu bent nuo vienos rizikos, kurią apima bendroji ar specialioji socialinės apsaugos sistema, numatyta Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkte, neatsižvelgiant į darbo santykių egzistavimą. Nacionalinis teismas turi atlikti tyrimus, būtinus siekiant nustatyti, ar laikotarpiais, kuriems prašomos nagrinėjamos išmokos, ieškovėms pagrindinėje byloje buvo taikoma Austrijos socialinės apsaugos sistema ir ar jos buvo „pagal darbo sutartį dirbančios darbuotojos“ šio 1 straipsnio a punkto prasme.

Antrasis klausimas

- 35 Prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikęs teismas savo antruoju klausimu klausia, kurios valstybės kompetencijai teikiama pirmenybė skiriant nagrinėjamas šeimos išmokas, tuo atveju, kai ieškovės pagrindinėje byloje patenka į Reglamento Nr. 1408/71 *ratione personae*, iš ko galima manyti, kad Teisingumo Teismas nuspręs dėl tinkamumo ir, jei reikės, vadinamųjų „nesutapimo“ taisyklių taikymo, t. y. Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnio ir Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio taikymo, šioje byloje nagrinėjamomis aplinkybėmis.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

- 36 Teisingumo Teismui pateiktos pastabos skiriasi dėl Reglamentų Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 aiškinimo bei kompetentingos skirti išmokas valstybės narės nustatymo.
- 37 *Tiroler Gebietskrankenkasse* tvirtina: kadangi abu tėvai užsiima profesine veikla, vienas – Vokietijoje, kitas – Austrijoje, reikia laikyti, kad yra dvi skirtingos darbo vietos valstybės. Išmokų sutapimo klausimas sprendžiamas remiantis Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsniu, kuris numato pirmenybę gyvenamosios vietos valstybei narei, todėl ji turi mokėti šeimos išmokas, o kitos valstybės kompetencija tik papildoma.
- 38 Austrijos vyriausybė taip pat pritaria šiai nuomonei, nurodydama, kad remiantis Teisingumo Teismo argumentais 1996 m. spalio 10 d. Sprendime *Hoever ir Zachow* (C-245/94 ir C-312/94, Rink. p. I-4895) šeimos išmokų srityje, šeimos nariui, kuris lemia teisės į išmoką atsiradimą, nustatyti neturi turėti įtakos nacionalinės teisės aktai. Verčiau reikėtų atsižvelgti į visą šeimą.
- 39 Vokietijos vyriausybė nurodo du argumentus, remiančius priešingą požiūrį. Ji tvirtina, pirma, kad principas, kuriuo remiasi Austrijos vyriausybė ir kuris nurodomas Teisingumo Teismo pirmiau nurodytame sprendime *Hoever ir Zachow*, šiuo atveju nėra tinkamas, nes situacija šioje byloje yra specifinė. Teisingumo teismo

požiūris sprendime *Hoever ir Zachow* iš tiesų turėtų būti taikomas tais atvejais, kai atitinkami asmenys neturi teisių darbo vietos valstybėje.

40 Antra, Vokietijos vyriausybė mano, kad Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnio ir Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio „nesutapimo“ taisyklės netaikomos šiuo atveju, nes nėra teisių gauti tuo pačiu laikotarpiu kelias šeimos pašalpas už tą patį vaiką. Pagrindinės bylos aplinkybėmis kitas iš tėvų neturi šio pobūdžio teisės, nes vaiko tėvai pagal Vokietijos teisę neatitinka sąlygų, suteikiančių teisę gauti pašalpą.

41 Be to, Vokietijos vyriausybė daro išvadą, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį tik darbo vietos valstybė, šiuo atveju Austrijos Respublika, turi mokėti šeimos išmokas, net jeigu išmokos gavėjas ir jo šeima joje negyvena.

42 Šią išvadą Europos Bendrijų Komisija palaikė savo rašytinėse pastabose. Ji tvirtina: kadangi darbo vietos valstybės principas yra pagrindinis Reglamentų Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 principas, kitų sprendimų reikia ieškoti tik tuo atveju, jei šio principo taikymo pasekmės būtų nepriimtinos ir jei būtų prarandama teisė gauti šeimos išmoką.

43 Tačiau posėdyje Komisija nurodė, kad ji pakeitė savo poziciją ir palaiko gyvenamosios vietos valstybės narės kompetencijos pirmenybę bei paprašė Teisingumo Teismą atsižvelgti į ieškovių pagrindinėje byloje šeiminę padėtį.

Komisijos manymu, pagrindinėje byloje nagrinėjama situaciją reglamentuoja Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto nuostata, kuri sustabdo Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsniu numatytą teisę, kai pagal darbo sutartį dirbančio asmens sutuoktinis užsiima profesine veikla gyvenamosios vietos valstybėje narėje. Toks požiūris visapusiškai atitinka 1992 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *McMenamin* (C-119/91, Rink. p. I-6393), kuris tiesiogiai susijęs su šia byla.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 44 Siekiant išspęsti Reglamentų Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 aiškinimo problemą, kuri susijusi su kompetencijos kolizija pagrindinėje byloje, ir siekiant prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikusiam teismui pateikti naudingą atsakymą, atsakant į antrąjį klausimą, reikia atsižvelgti į Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnio taikymo sritį, išnagrinėti, kaip jis susijęs su Reglamentų Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72 „nesutapimo“ nuostatomis ir nustatyti, kuri iš šių nuostatų taikoma šioje byloje.
- 45 Iš 73 straipsnio formuluotės matyti, kad šis straipsnis tiksliai apibrėžia situaciją, kai pagal darbo sutartį dirbančio asmens šeima gyvena kitoje valstybėje narėje nei kompetentinga valstybė ir užtikrina pastarosios valstybės teisės aktais numatytą šeimos išmokų mokėjimą, tarytum pagal darbo sutartį dirbančio asmens šeima gyventų toje valstybėje.
- 46 Ši nuostata skirta valstybei narei neleisti teisę į šeimos išmokas ar jos sumą padaryti priklausomą nuo pagal darbo sutartį dirbančio asmens šeimos narių gyvenamosios

vietos valstybės narės, kuri teikia šią išmoką, siekiant, kad Bendrijos darbuotojas nebūtų atgrasintas naudotis laisvo judėjimo teise (žr. anksčiau nurodyto sprendimo *Hoever ir Zachow* 34 punktą bei 2002 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Maaheimo*, C-333/00, Rink. p. I-10087, 34 punktą).

47 Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnis yra susijęs su to paties reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punkto taisykle, pagal kurią vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje. Ši taisyklė matyti iš Reglamento Nr. 1408/71 tikslo visų darbuotojų valstybių narių piliečių, judančių Bendrijoje, atžvilgiu užtikrinti vienodą požiūrį skirtingų nacionalinės teisės aktų taikymo ir socialinių išmokų skyrimo srityse, kad ir kur būtų jų darbo ar gyvenamoji vieta, ir ši taisyklė turi būti vienodai aiškinama visose valstybėse narėse, neatsižvelgiant į nacionalinės teisės aktais nustatytą tvarką dėl teisės gauti šeimos išmokas įgijimo (1981 m. vasario 19 d. Sprendimo *Beeck*, 104/80, Rink. p. 503, 7 punktas).

48 Taigi reikia pripažinti, kad ieškovės pagrindinėje byloje, kurios su šeima gyvena kitoje valstybėje narėje nei darbo vietos valstybė, pastarojoje valstybėje pagal Bendrijos teisę turi teisę gauti šeimos pašalpas Reglamento Nr. 1408/71 73 ir 13 straipsnio 2 dalies a punkto nuostatų prasme.

49 Tačiau reikia pabrėžti, kad minėtas 73 straipsnis yra bendroji, tačiau ne absoliuti taisyklė. Teisė, kurią ieškovės pagrindinėje byloje turi pagal Reglamento Nr. 1408/71 13 ir 73 straipsnius, nes jos yra „pagal darbo sutartį dirbantys asmenys“, turi būti palyginta su šio reglamento ir Reglamento Nr. 574/72 „nesutapimo“ taisyklėmis, mat yra rizika, kad gyvenamosios vietos valstybės teisės aktais numatytos teisės gali sutapti su darbo vietos valstybės teisės aktais numatytais teisėmis.

- 50 Taip yra šioje byloje. Remiantis prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikusių teismo paaiškinimais, kiekvienos iš ieškovių pagrindinėje byloje vaiko gimimas suteikia teisę gauti šeimos pašalpas Austrijoje ir Vokietijoje. Pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį Austrijoje teisę gauti vaiko priežiūros pašalpą turi pagal darbo sutartį šioje valstybėje narėje dirbanti motina. Vokietijoje pagal nacionalinės teisės aktus vienas iš tėvų turi teisę gauti vaiko auginimo pašalpą, jei šis tėvas (motina) ir jo (-s) vaikas joje gyvena.
- 51 Šios pagrindinės bylos aplinkybės, kai šeimos išlaidos gali būti kompensuojamos per daug, turi būti vertinamos atsižvelgiant į „nesutapimo“ nuostatas, tai yra į Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnį ir Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnį.
- 52 Reikia apsvarstyti galimas situacijas, kurioms gali būti taikomos anksčiau nurodytos nuostatos.
- 53 Iš Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnio formuluotės matyti, kad šia nuostata siekiama išspręsti teisės gauti šeimos išmokas pagal to paties reglamento 73 straipsnį ir pagal šeimos narių gyvenamosios vietos valstybės nacionalinės teisės aktus, suteikiančius teisę gauti šeimos išmokas dėl profesinės veiklos vykdymo, sutapimą. Akivaizdu, kad šis 76 straipsnis netinkamas šioje byloje, nes pagal Vokietijos nacionalinę teisę suteikiama teisė gauti šeimos išmokas, jeigu gyvenama Vokietijoje, neatsižvelgiant į tai, ar joje užsiimama profesine veikla, ar ne arba užsiimama ne visą darbo dieną.
- 54 Kita vertus, Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnis taikomas, jei yra rizika, kad teisė pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį ir teisė gauti šeimos išmokas pagal

nacionalinės gyvenamosios vietos valstybės teisės aktus, neatsižvelgiant į profesinės veiklos sąlygą, gali sutapti.

- 55 Iš to matyti, kad Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnis yra šiuo atveju tinkanti „nesutapimo“ nuostata. Iš tiesų ji taikoma situacijose, kai tik vienas iš tėvų užsiima profesine veikla, ir situacijose, kai abu tėvai užsiima profesine veikla.
- 56 Šio reglamento 10 straipsnio 1 dalies a punktas būtent numato, kad kai šeimos išmokos mokamos valstybės, kurioje gyvena vaikas, neatsižvelgiant į draudimo ar darbo sąlygas, tos teisės gauti išmokas sustabdomos, jeigu šios mokamos pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį.
- 57 Tačiau, jeigu asmuo, turintis teisę gauti šeimos išmokas, arba asmuo, kuriam jos yra mokamos, užsiima profesine veikla valstybėje, kurioje gyvena vaikas, Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktis numato teisių gauti šeimos išmokas pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį darbo vietos valstybėje sustabdymą.
- 58 Anksčiau nurodyto sprendimo *McMenamin* 24 ir 25 punktuose Teisingumo Teismas patikslino frazės „asmuo, turintis teisę gauti šeimos išmokas ar pašalpas,

arba asmuo, kuriam jos suteikiamos“ prasme. Jis nurodė, kad ji turi būti suprantama kaip numatanti ir kitą nei sutuoktinis asmenį, kuris nėra santuokoje ar jau nebėra santuokoje su asmeniu, gaunančiu Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnyje numatytas pašalpas, ar tą asmenį, jeigu teisė gauti šeimos pašalpas sutampa todėl, kad šis asmuo dirba ir gyvenamosios vietos valstybėje. Įstatymų leidėjas pasirinko apibrėžti šią asmenų grupę pagal jų bendrą charakteristiką, t. y. šeimos pašalpų gavėjų statusą gyvenamosios vietos valstybėje narėje, o ne tiksliai juos išvardijant.

- 59 Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad asmens, prižiūrinčio vaiką, būtent Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnyje numatyto gavėjo sutuoktinio, užsiėmimas profesine veikla valstybėje narėje, kurioje gyvena vaikas, pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnį sustabdo teisę gauti pašalpas, numatytas Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnyje iki to paties pobūdžio gyvenamosios vietos valstybės narės mokamų pašalpų sumos, neatsižvelgiant į tai, kas pagal šios valstybės teisės aktus yra tiesioginis šeimos pašalpų gavėjas (minėto sprendimo *McMenamin* 27 punktas).
- 60 Toks Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunkčio aiškinimas gali būti tiesiogiai taikomas pagrindinėje byloje nagrinėjamose situacijose, atsižvelgiant į tai, kad C. Dodl sutuoktinis ir P. Oberhollenzer partneris gyvenamojoje valstybėje narėje užsiėmė profesine veikla. Todėl gyvenamoji valstybė, šiuo atveju Vokietijos Federacinė Respublika, turi teikti nagrinėjamas šeimos išmokas.
- 61 Reikia pridurti, kad, priešingai nei tvirtina Vokietijos vyriausybė, aplinkybė, jog vaikų tėvai neįvykdo sąlygų, suteikiančių teisę gauti Vokietijos teisės aktuose numatytas

pašalpas, nes jie visą darbo dieną užsiima profesine veikla, neturi reikšmės Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunkčio taikymui.

- 62 Norint taikyti šį straipsnį bei teikti pirmenybę gyvenamosios vietos valstybės narės kompetencijai, nereikalaujama, kad profesine veikla užsiimtų asmuo, kuris turi teisę asmeniškai gauti šeimos išmokas. Pakanka, kad teisę gauti pašalpas gyvenamosios vietos valstybėje turėtų vienas iš tėvų, šiuo atveju motina.
- 63 Be to, svarbu pabrėžti, kad nacionalinio teismo nurodytomis aplinkybėmis, kai C. Dodl neturi teisės gauti Vokietijos vaiko auginimo pašalpos, nes buvo viršyta pagal Vokietijos teisę nustatyta pajamų riba, ir jos vyras neturi tokios teisės, nes visą darbo dieną užsiima profesine veikla, C. Dodl situacija turi būti reglamentuojama tik pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį, nesant būtinumo remtis „nesutapimo“ taisyklėmis, numatytomis šiame reglamente bei Reglamente Nr. 574/72.
- 64 Taigi į antrą prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: kai pagal sutartį dirbančio asmens darbo vietos valstybės narės teisės aktai ir gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktai tam pačiam jo šeimos nariui tuo pačiu laikotarpiu suteikia teisę gauti šeimos išmokas, iš esmės darbo vietos valstybė narė pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies a punktą yra kompetentinga jas mokėti. Tačiau jeigu asmuo, prižiūrintis vaiką, būtent šio darbuotojo sutuoktinis ar partneris, užsiima profesine veikla gyvenamosios vietos valstybėje narėje, pastaroji

valstybė narė turi mokėti šeimos išmokas pagal to paties reglamento 10 straipsnio 1 straipsnio b punkto i papunktį, neatsižvelgdama į tai, kas pagal jos teisės aktus yra tiesioginis tokių pašalpų gavėjas. Šiomis aplinkybėmis darbo vietos valstybės narės šeimos išmokų mokėjimas sustabdomas iki tokių išmokų sumos, numatytos gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktuose.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. Asmuo yra „darbuotojas“ 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir savarankiškai dirbantiems asmenims bei jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto 2001 m. birželio 5 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1386/2001, prasme, jei yra apdraustas privalomuoju arba neprivalomuoju draudimu bent nuo vienos rizikos pagal bendrąją ar specialiąją socialinės apsaugos sistemą, numatytą Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio

a punkte, neatsižvelgiant į darbo santykių egzistavimą. Nacionalinis teismas turi atlikti tyrimus, būtinus siekiant nustatyti, ar laikotarpiais, kuriems prašomos nagrinėjamos pašalpos, ieškovėms pagrindinėje byloje buvo taikoma Austrijos socialinės apsaugos sistema ir ar jos buvo „pagal darbo sutartį dirbančios darbuotojos“ šio 1 straipsnio a punkto prasme.

2. Kai pagal darbo sutartį dirbančio asmens darbo vietos valstybės narės teisės aktai ir gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktai tam pačiam jo šeimos nariui tuo pačiu laikotarpiu suteikia teisę gauti šeimos išmokas, iš esmės darbo vietos valstybė narė pagal 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, iš dalies pakeistą 2002 m. vasario 27 d. priimtu Komisijos reglamentu (EB) Nr. 410/2002, 10 straipsnio 1 dalies a punktą yra kompetentinga mokėti šias išmokas.

Tačiau jeigu asmuo, prižiūrintis vaiką, būtent šio darbuotojo sutuoktinis ar partneris, užsiima profesine veikla gyvenamosios vietos valstybėje narėje, pastaroji valstybė narė turi mokėti šeimos išmokas pagal Reglamento Nr. 574/72, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 410/2002, 10 straipsnio 1 straipsnio b punkto i papunktį, neatsižvelgdama į tai, kas pagal šios valstybės teisės aktus yra tiesioginis tokių pašalpų gavėjas. Šiomis aplinkybėmis darbo vietos valstybės narės šeimos išmokų mokėjimas sustabdomas iki tokių išmokų sumos, numatytos gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktuose.

Parašai.